

Könsstympling och jämställdhet-

Där kvinnans kropp är nyckeln till makt

Abstract

Mödrar i samhällen där könsstympning förekommer står inför ett svårt val. Ska deras döttrar könsstympas, vilket inte har någon medicinsk fördel och som medför omfattande skador, eller riskera att hon hamnar i utanförskap, utan varken en social eller ekonomiskt trygg framtid? Könsstympning symboliserar många sociala strukturer som genomsyrar i princip hela samhället - normer, roller, makt, ekonomi - Den här studien söker förklara förekomsten av könsstympning i förhållande till hur jämställt ett land är. Jämställdhetsfaktorerna behandlar kvinnor och mäns deltagande på arbetsmarknad, inom utbildning samt fördelning av politiska poster. Sambanden som tas fram förklaras närmare i en illustrativ studie på Kenya med anledning att se vilka faktorer som har mest inverkan för att få en bredare förståelse för kvinnor och mäns roller i förhållande till könsstympning. Studien visar att det krävs ett brett omfång av förklarande variabler för att förstå könsstympning och hur det ska stoppas.

Nyckelord: Könsstympning, feminism, jämställdhet, modernisering, sociala normer

Antal ord:

8797

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning.....	1
1.2 Bakgrund.....	1
1.3 Teori.....	3
1.4 Metod och material.....	3
2 Teori	4
2.1 Jämställdhet i ekonomiska förutsättningar.....	4
2.2 Jämställdhet inom utbildning.....	5
2.3 Jämställdhet på institutionell nivå.....	6
3 Metod	6
3.1 Kvantitativ statistisk analys.....	6
3.2 Operationalisering.....	7
4 Analys	8
4.1.1 Resultatredovisning – Generella mönster.....	8
4.1.2 Diskussion.....	9
4.2.1 Resultatredovisning Kenya.....	11
5 Slutsats	14
6 Appendix	15
7 Referenser	23

1 Inledning

1.1 Syfte och frågeställning

Idag finns det en allmän konsensus kring kvinnlig könsstympning, både inom det internationella samfundet och bland regeringarna som styr i länder där traditionen praktiseras, att traditionen bör få ett stopp (Hayford 2005:121). Det är en tradition som inte har några medicinska fördelar men som har djupa rötter i samhällens strukturer och kultur och det är därför intressant att ta reda på vilka faktorer som påverkar traditionen för att veta var fokus bör ligga. I den här uppsatsen försöker vi ta reda på vilka faktorer som korrelerar och påverkar förekomsten av könsstympning. Det kopplas ofta till Afrika, där det är som mest centralt, men förekommer även på platser i Asien, Mellanöstern (Leonard 2000:160; Bellemare 1994:253). Forskning om ämnet visar att det finns en rad olika sidor av traditionen och att det finns stora skillnader både inom och mellan länder kring varför traditionen tillämpas. I Burkina Faso är förekomsten väldigt hög men har samtidigt bland de lägsta antal kvinnliga sympatisörer för att traditionen ska fortsätta. I Guinea ser vi att det heller inte bara är en tradition som endast har manliga sympatisörer eftersom nästan dubbelt så många män som kvinnor vill se ett slut på könsstympningen. Många frågor väcks kring hur det kommer sig att traditionen fortfarande har ett så starkt fäste i en del områden medan det har minskat i andra vilket gör det till ett intressant ämne att undersöka. (UNICEF, 2013:53,62)

Kvinnlig könsstympning är som många andra kulturella ritualer och traditioner starkt präglad av sociala normer och enligt feministisk teori är det en tradition som upprätthåller ett patriarkalt kvinnoförtryck. Det är ett sätt att kontrollera kvinnors kroppar och sexualitet, för att bevara en viss social moral om hur kvinnor anses vara; oskuldsfull, trogen och ren är en del adjektiv som förväntas tillhöra en kvinna (Leonard 2000:165-166). Därför har vi valt att försöka se könsstympningens frekvens i förhållande till ländernas grad av jämställdhet. Ett brett begrepp som vi först och främst behöver definiera eftersom det innehåller väldigt många olika delar beroende på kontext. I vår uppsats kommer vi därför att bryta ned begreppet inom olika områden utifrån redan befintlig data som undersöker just jämställdhet. *Syftet* med vår uppsats är att empiriskt försöka härleda vilken eller vilka jämställdhetsfaktorer som spelar störst roll när det kommer till minskandet av könsstympning.

- Vilken/vilka jämställdhetsfaktorer har störst inverkan på bekämpningen av kvinnlig könsstympning?

1.2 Bakgrund

Det är viktigt att vi reder ut de olika begrepp som används för att beskriva kvinnlig könsstympning eftersom. Begreppen har olika laddning eftersom de antingen kan ses som fördömande eller missvisande. I engelskan används beteckningen “female genital cutting”, “female genital mutilation” eller “female circumcision”, vilket innebär att delar av- eller hela, kvinnans yttre genitalier skärs bort av icke-medicinska skäl (UNICEF, 2013:6; Shell-Duncan & Hernlund 2000:3). Termen kvinnlig omskärelse (female circumcision) används idag inte lika frekvent som det tidigare har gjort eftersom opponenter mot könsstympning menar att det

är missvisande att likställa kvinnlig omskärelse med manlig omskärelse. Kvinnlig och manlig omskärelse är båda sett som ett brott mot barns rätt till fysisk hälsa, men medan manlig omskärelse inte skadar organet i sig är skadorna för kvinnor både fysisk och psykiskt allvarliga och går därför inte att likställa (Rahman & Toubia 2000:4). Från 1990-talet och framåt är den engelska beteckningen “female genital mutilation/ cutting” som används av internationella organisationer som FN och WHO. (UNICEF, 2013:7)

I praktiken utförs många olika typer av kvinnlig könsstympning och WHO delar upp ingreppet i fyra olika typer; i) delar- eller hela klitoris och/ eller förhuden skärs bort. ii) delar-hela klitoris samt de inre blygdläpparna skärs bort (ibland även de yttre blygdläpparna) iii) de inre och/eller de yttre blygdläpparna sys ihop och i vissa fall skärs även klitoris bort. Det här kallas för “infibulation” och i samband med samlag eller barnafödelse måste mynningen öppnas igen vilket kallas “defibulation”. iv) övriga icke-medicinska ingrepp på de kvinnliga genitalierna som t.ex. pricking av klitoris, piercing, skrapning och bränning. (WHO 2008:4, Bellemare 1994:253) I vår uppsats kommer vi använda begreppet kvinnlig könsstympning/könsstympning som innebär någon av de typer av stympning av kvinnans könsorgan som ovan beskrivs. Åldern när kvinnor könsstympas varierar både mellan och inom länder men vanligast är att det sker innan eller fram till att de når puberteten (Bellemare 1994:253).

De många mekanismer som samverkar med förekomsten av kvinnlig könsstympning bör också redas ut. Anledningarna till varför könsstympning förekommer är komplexa och sammanflätade och det finns inte bara en värdering som kan förklara traditionen: det är ibland en initiationsrit, begränsning av kvinnors sexualitet, symbol för kvinnans oskuld, grupstryck och sociala krav, och sist är det viktigt att understryka att det är en kulturell tradition snarare än religiös även om det har religiösa motiv (Rahman & Toubia 2000:5-6) Dessa djupt rotade sociala aspekter gör att det krävs en fundamental förändring i attityder både bland män och kvinnor i de samhällen där könsstympning praktiseras för att en förändring ska ske (Dorkenoo 1994:55) Traditionen är ofta ett krav för att kunna ingå i äktenskap vilket i sin tur är en ekonomisk- och social trygghet för kvinnor (Shell-Duncan m.fl. 2000:111, Varol m.fl. 2015:11, Yount 2002:341). Att inte bli gift innebär följaktligen att kvinnor i många fall saknar ekonomiska rättigheter och kan leda till ekonomiska förluster för hela familjer (Yount 2002:338, Dorkenoo 1995:47). Det skapas alltså en konflikt mellan att utsätta kvinnan för ett riskfyllt ingrepp eller att riskera att bli utsatt för sociala sanktioner och stå inför en framtida osäker ekonomi.

Något som bör uppmärksammas är att det är svårt att undersöka könsstympning på nationsnivå eftersom det finns stora skillnader inom många länder där det praktiseras. Olika etniska grupper inom samma land har ofta helt skilda syn på- och motiv till könsstympning (UNICEF, 2013:33). Det finns även delade angreppssätt i och med diskussioner om könsstympning. WHO uppmärksammar ofta hälsorisker och talar för att traditionen är ett brott mot kvinnor och barns rättigheter till hälsa och liv. I många fall är det dock svårt att förkasta den traditionella kraft som finns bakom könsstympning. Många av de länder där könsstympning praktiseras står inför många andra hälsoproblem med högre dödsiffror exempelvis mödrardödlighet och undernäring. Argumenten om faran för kvinnors hälsa för de som är emot könsstympning minskar i betydelse när ingreppet utförs på kliniker och under mindre riskfyllda omständigheter, vilket i sin tur enligt en del forskare gör det ännu svårare att helt stoppa traditionen. (Shell-Duncan & Hedlund 2000)

1.3 Teori

Tidigare forskning kring ämnet har ofta använt sig av feministiskt teori samt moderniseringsteori vilket även i vår studie kommer fungera som våra teoretiska ramverk (Hayford 2005:122) Eftersom vi utgår från befintlig teoribildning är vår studie kumulativ och resultatet blir jämförbart (Esaisasson m.fl. 2012:20). Utifrån feminismen står könsstympling för förtryck och underminering av kvinnor eftersom det är en tradition som fungerar som ett sätt för patriarkatet att kontrollera kvinnors kroppar och sexualitet (Yount 2002:338, Dorkenoo 1995:55). Ett feministiskt förhållningssätt menar att det krävs mer jämställda möjligheter för kvinnor för att det ska ske en minskning av kvinnlig könsstympling (Yount 2002:338, WHO 2008:5, Hayes 1975:631, Bellemare m.fl. 2015:264) och därför är det också intressant att undersöka vår frågeställning utifrån jämställdhet.

Moderniseringsteorin är centrerad kring utveckling och antar att ökad urbanisering, ekonomisk utveckling, utbildning och en utvecklad kommunikation kan bidra till att ändra attityder kring synen på kvinnans roll i samhället vilket i sin tur kan bidra till att kvinnlig könsstympling minskar (Hayford 2005:122, Yount 2002:337, UNICEF, 2013:37) Ett ökat deltagande av kvinnor inom både utbildning och arbetsmarknad skulle leda till ökad jämställdhet inom dessa områden, som på sikt skulle skapa nya sociala regler, vilket i sin tur hypotetiskt bör minska förekomsten av könsstympling.

Jämställdhet inom politiska institutioner börjar mer och mer bli ett krav för att regeringar ska kunna upprätthålla ett demokratiskt styre. Precis som närvaro av minoriteter och alla grupper i ett samhälle finns det krav på inkludering av grupper som blir eller har marginaliserade, tystade eller exkluderade från beslutsfattande positioner (Phillips 1995:5). Det här gäller även för kvinnlig representation och Phillips (1995) menar att en manlig politiker visserligen kan stå för samma ideologi som förespråkar kvinnors agenda och lika rättigheter till makt men hur legitimt är det egentligen om inte de frågorna berör inte finns representerade? Vi har redan förståelse för traditionerna kring könsstymplings komplexitet och att det är svårt att nå förändring på nationell nivå, men för att undersöka könsstymplingens förekomst i förhållande till jämställdhet är det också intressant att undersöka ländernas kvinnliga representanter inom högre poster.

Upplägget för uppsatsen kommer efter inledande kapitel fortsätta med en beskrivning av vårt teoretiska ramverk. Därefter följer en metodologisk genomgång och de olika operationaliseringarna som använts genom uppsatsen. Sedan presenteras resultatet av studien som inledningsvis resulterar i ett avsnitt om generella samband och som sedan illustreras på ett mer ingående plan. Avslutningsvis delger vi en diskussion samt en undersökningens slutsats.

1.4 Metod, material och avgränsningar

Vår undersökning består av två delar. Inledningsvis har vi tagit fram en jämförande del där vi ämnar undersöka generella mönster kring vilka jämställdhetsfaktorer som motverkar könsstympling i de länder i Afrika där könsstympling är centrerad (UNICEF, 2013:5). Avslutningsvis gör vi en närmare undersökning på ett specifikt fall som ämnar illustrera de resultat som vi får fram från vår första del. Landet som vi har undersökt närmare är Kenya som hade intressanta förändringar i förekomst av könsstympling. Detta kommer att kompletteras med annan sekundär information som berör Kenya i frågor om de variabler vi har valt ut.

Vårt material består av kvantitativ empiri från *UNICEF* och *African Development Bank* (AFDB) och då vi behandlar en större mängd data kommer vi använda oss av statistisk analys för att undersöka korrelationen mellan utvalda variabler. Målet med den statistiska analysen är att hitta generella samband bland vårt material kring hur jämställdhet påverkar förekomsten av könsstymning. (Esaiasson m.fl. 2012:346) Vi ämnar uppnå en extern validitet med vår studie genom att inkludera data från samtliga länder där kvinnlig könsstymning är som mest förekommande. Två av dessa länder blev dock ett bortfall eftersom vi där begränsades av åtkomsten av material. Trots det menar vi på att studien är ämnad att vara allmängiltig (Esaiasson m.fl. 2012:154- 155) Vi har använt oss av statistikprogrammet SPSS för att behandla kvantitativ data. Valet av metod ger ett bra underlag för att uppnå intersubjektivitet, dvs. att studien går att återskapa genom kravet om genomskinlighet. Vi har försökt hålla en metod så objektiv som möjligt och utgår från tidigare forskning. Olika fallstudier kommer användas för att ta reda på om vi kan hitta generella samband mellan ett visst urval av faktorer.

Då vi här ämnar att mäta hur graden av jämställdhet påverkar kvinnlig könsstymning är det viktigt att vi undviker systematiska fel i form av en bristande begreppsvaliditet. Eftersom vi utgår från ett befintligt mått på jämställdhet med ett brett omfång från *African Development Bank* anser vi att begreppsvaliditeten är god dvs. vårt teoretiska begrepp och våra operationella indikatorer stämmer bra överens. (Esaiasson m.fl. 2012:25-26, 58)

2 Teori

Feministisk- och moderniseringsteori är två centrala analytiska verktyg i forskning kring könsstymning och är också den här studiens teoretiska ramverk. Det bygger på att en ökad jämställdhet och utveckling leder till en minskad förekomst av kvinnlig könsstymning. För att belysa de indikatorer som mäter just jämställdhet är det därför viktigt att ramverket är tillräckligt omfattande och det kravet anser vi att vårt val av teori uppfyller. Vi beskriver här nedan hur kollektiva förändringar som ökar kvinnors möjlighet till ekonomisk självständighet, möjlighet till utbildning och anställning är viktiga komponenter i ett försök att minska förekomsten av traditionen (McChesney 2015:18, Shell-Duncan m.fl. 2000:111).

2.1 Jämställdhet i ekonomiska förutsättningar

Tidigare forskning kring kvinnlig könsstymning har använt sig av moderniseringsteori för att förklara sambandet mellan utveckling och kvinnlig könsstymning (Dorkenoo 1995: 58, Yount 2002:337). Yount menar med stöd i moderniseringsteorin att kvinnlig könsstymning är ett patriarkalt förtryck i ett patrilinealt samhälle, där kvinnan endast genom äktenskap får tillgång till ekonomiska resurser inom hushållet. Enligt teorin borde därför ekonomiska variabler som lönebaserat arbete och ekonomisk utveckling samspela med könsstymning. (UNICEF, 2013:37, Yount 2002:337) Baker och Ingehart (2000) har gjort en omfattande global studie, som går att koppla till vår undersökning, över sambandet mellan ekonomisk utveckling och förändring av kulturella värderingar. De undersökte huruvida den klassiska moderniseringsteorin, dvs. hur industrialisering och ekonomisk utveckling i sin tur leder till exempelvis ökad utbildningsnivå och förändring av klassiska könsroller, också leder till förändring av kulturella traditioner (Baker & Ingehart 2000:20) Deras studie visade på att under omständigheter av osäkerhet har betydelsen av könsroller, synen på familjen och traditioner en mycket större roll i samhället än när vardagen inte på något sätt är hotat av fattigdom eller liknande (Baker & Ingehart 2000:28). Det skulle kunna innebära att länder där

ekonomiska förutsättningar är relativt goda och ökat deltagande av kvinnor på arbetsmarknaden kan leda till att normer kring könsstämpning förändras och bör i sin tur generera en minskning av dess förekomst.

Ekonomiaspekten är även relevant inom feministisk teori som menar att kvinnlig könsstämpning inom många samhällen är del av en kollektiv, social identitet som bygger på att familjer genom äktenskap skapar allianser. Äktenskapet bidrar även dels till samhällets ekonomiska rörelse i form av varor som rör sig mellan familjer och klaner (Dorkenoo 1994: 48-49). Forskaren Rose Oldfield Hayes (1975:631) menar att i samhällen där vikten av den patrilineala familjen minskat har de mest omfattande typerna av könsstämpning också minskat vilket kan indikera på att en ökat jämställdhet bland synen på arv av tillgångar leder till minskad förekomst av kvinnlig könsstämpning. Kvinnan får social status som förälder och hustru vilket innebär specifika förväntningar, medan män får status i den offentliga sfären, dessa statiska könsroller upprätthåller en bild av kvinnligt och manligt (Yount 2002: 338-339). Könsstämpning är symbol för kvinnans oskuld, trogenhet och renhet, vilket hon förväntas leva upp till, och det är därför viktigt att ha i åtanke att förändringen måste ske parallellt med en modifiering av attityder kring ingreppet (Dorkenoo 1994:47, 173).

2.2 Jämställdhet inom utbildning

Tidigare studier har visat på ett varierat resultat kring sambandet mellan kvinnlig könsstämpning och utbildning. Å ena sidan finns det en bred konsensus om att högre utbildning bland kvinnor korrelerar negativt med könsstämpning (Hayford 2005:135, Chikhungu & Madise 2015:5,7-8, Dorkenoo 1995:90, Igwegbe & Egbuonu 2000:522, Hayford 2005:123, UNICEF, 2013:39), å andra sidan finns det också negativa röster som menar att utbildning inte har en signifikant påverkan på traditionen (Yount 2002:338). Främst är det just moderns utbildning som har ett negativt samband med könsstämpning (Yount 2002:352, DHS, 2004:28). Inte helt oväntat innebär det att kvinnor med högre utbildning i större utsträckning kommer i kontakt med media och därav har mer kunskap om följderna kring traditionen (Hayford 2005:132, UNICEF, 2005:20). Det ger också tillfälle att exponeras för nya idéer som väcker diskussioner vilket kan leda till förändringar i attityder till just könsstämpning vilket på längre sikt kan minska dess utbredning (UNICEF, 2013:39). Utbildning kan också hänga ihop med distinktionen mellan individer som bor på landsbygden och i urbana samhällen. Utbildade kvinnor i urbana samhällen har troligtvis en större rörelsefrihet och kontroll över sitt eget liv till följd av att de oftare lever i en så kallad kärnfamilj, bestående av en fader, moder och deras barn, och därmed inte hamnar under samma sociala press som när flera generationer bor tillsammans. (Dorkenoo 1995:90)

Det finns en viss tidsfördröjning innan vi kan se det eventuella resultatet som utbildning ger. Eftersom ingreppen ofta sker i ung ålder gör inte en senare utbildning någon skillnad på huruvida kvinnan könsstämpas eller inte. Det kan däremot senare i livet förändra hennes attityd och förhindra att hennes dotter/döttrar genomgår ingreppet. (UNICEF, 2013:39, Yount 2002:338) Många kvinnor i afrikanska länder försätts i en maktlöshet på grund av analfabetism vilket medför att de själva inte kan förbättra sin kunskap om hälsorisker och information kring kvinnlig könsstämpning. Analfabetism leder också till att många myter lever kvar kring ingreppet vilket fungerar som argument till varför traditionen fortgår (Dorkenoo 1995:46). Fler kvinnor som utbildar sig kan därför enligt moderniseringsteorin sammanfattningsvis bidra till att kvinnlig könsstämpning skulle kunna minska och med tanke på det varierade resultatet från tidigare forskning är det en intressant variabel att studera.

2.3 Jämställdhet på institutionell nivå

Det har visat sig att nationell lagstiftning som förbjuder kvinnlig könsstympning inte alltid har en så stark genomslagskraft om den inte följs upp på lokal nivå där fler åtgärder är viktiga att ta med i beräkning (McChesney 2015:11-12, UNICEF, 2013:8-9). Arbetet mot könsstympning och kampanjer som ämnar stoppa traditionen kommer i många fall från tidigare kolonier, eller från internationella organisationers påtryckningar, som i sitt försök att implementera en lag istället har genererat i ett bakslag och fått motsatt effekt. Ett problem som nationell lagstiftning mot könsstympning har är att kvinnor kriminaliseras vilket försätter dem i en förvärrad situation. Det förhindrar dem att söka hjälp vid genitala skador, och lokala försök att stoppa det undermineras och gör dem mer ineffektiva (McChesney 2015:12-13). Det vittnar om att en förändring inte kan ske genom att fördöma traditionen och utan förståelse för den kulturella kontexten i beaktning går att stoppa (McChesney, 2015: 12, Koomen 2013:247, Shell-Duncan & Hernlund 2000) Studier visar snarare på att de mest effektiva åtgärder för att stoppa könsstympning är när det sker på gräsrotsnivå, där det inom samhällen finns eliter som tar första steget och fördömer traditionen, eller att närliggande samhällen påverkar varandra (Cloward 2015:394, McChesney 2015:18).

Även på den institutionella nivån måste tidsfördröjning beaktas. *The Demographic and Health Survey* (DHS) delar upp förekomsten av könsstympning i olika åldersgrupper, 15-19, 20-24, 25-29, 30-34, 35-39, 40-44, 45-49. Bara i de två yngsta åldersgrupperna går det att se en stor minskning av kvinnor som har genomgått traditionen och det förklarar tre förklaringar till traditionens minskning; i) att minskningen har skett på grund av en sekulär trend ungefär 20 år tidigare, ii) det är möjligtvis effekten av interventioner mot könsstympning som började för 20 år sedan eller iii) att yngre kvinnor är rädda att berätta om det är könsstympade på grund av lagar och kriminalisering (DHS, 2013:22-23).

Eftersom könsstympning sker på kvinnor och ofta utförs av kvinnor är det viktigt att diskutera kvinnors representation inom politiken. Det kan ha stor betydelse för kvinnors rättigheter rent generellt i samhället, genom att lyfta frågor som annars inte prioriteras. *The Politics of Presence* (1995) handlar om problemen som uppstår i och med underrepresentation av kvinnor, och/eller andra minoriteter, inom den politiska sfären. Mångfald och den heterogenitet som finns inom länder bör representeras även inom positioner som leder länder och fattar beslut för att skapa legitimitet, ett samhälle är inte så homogent som institutioner många gånger kan se ut. En så kallad "kvinnofråga" blir mer legitim om den representeras av samma grupp frågorna berör (Phillips 1995). Kvinnors sociala roll genomsyrar alla samhällets nivåer och enligt forskaren Maria Nzomo hänger kvinnlig politisk representation delvis ihop med ekonomiska förutsättningar och är därför en viktig variabel att ta med i undersökningen för att illustrera följderna av ojämlika, ekonomiska förutsättningar. Följaktligen leder en brist på jämlika resurser och möjligheter för kvinnor till svårigheter att få samma status som män och därmed saknas tiden och pengarna för att kunna investera i en valkampanj och utmana männen. (Nzomo 1997:236-237) Kvinnor har arbetat mer informellt på gräsrotsnivå (Dei 1997:207) men för att kunna få större makt över sina liv krävs de att de lyckas ta sig in på platser där de får inflytande i form av politiken menar Nzomo (1997:233,250)

3. Metod

3.1 Kvantitativ statistik analys

Som vi tidigare nämnde kommer vår undersökning bestå av två delar. Vi kommer att börja med att söka generella samband mellan ovan presenterade indikatorer på jämställdhet och

kvinnlig könsstympling bland 27 afrikanska länder där kvinnlig könsstympling är mest centrerad (UNICEF, 2013:3). Därefter presenterar vi resultatet genom att illustrera detta och titta närmare på hur våra variabler har förändrats över tid i Kenya. Vårt statistiska verktyg kommer att vara en multivariat regressionsanalys för att undersöka vilken effekt våra indikatorer har på förekomsten av könsstympling (Esaiasson m.fl. 2012:382). Det kommer resultera i olika förklaringsgrad bland våra indikatorer dvs. hur mycket de påverkar den beroende variabler som är förekomsten av könsstympling. Mer ingående om vårt tillvägagångssätt återfinns i appendix.

3.2 Operationalisering

Tillgången till materialet har varit begränsad. Data över förekomsten av kvinnlig könsstympling är generellt sett koncentrerad till tre jämförelsepunkter per land och vi har därför valt att utgå från den senaste data som UNICEF registrerat från *Demographic and Health Surveys* (DHS) och *Multiple Indicated Cluster Surveys* (MICS) och fokuserat på en tidpunkt. Vi valde att använda oss av *African Development Bank* dels eftersom de verkar i den regionen vi var intresserade av att undersöka samt att den data de använder sig av i konstruerandet av indexet kommer från internationella organisationer som vi anser vara tillförlitliga. Exempel på dessa är *UNESCO*, *UNICEF* och *WHO*. Vi har valt 27 av 29 länder där könsstympling är som mest centrerad (UNICEF, 2013:5) Anledningen till att vi endast har med 27 av dessa länder beror på att data över Irak och Yemen saknades i det jämställdhetsindex som *African Development Bank* tagit fram. Vi valde också att i presentationen inte redovisa resultat där vi kontrollerar för huruvida länderna har någon grad av lagstiftningen mot könsstympling eftersom både teori och vårt egna resultat tidigt visade att just lagar har en svag påverkan (*se appendix*). För att operationalisera vår teori har vi valt att utgå från ett redan framställt index över jämställdhet från *African Development Bank*. De undersöker jämställdhet utifrån tre olika kategorier; i) jämställda ekonomiska möjligheter - deltagande på arbetsmarknaden, löneskillnader och lån från finansiella institutioner ii) jämställdhet inom mänsklig utveckling - kvinnor och män inom utbildning; grundskola, gymnasium och universitet, och tillgänglighet till reproduktiv hälsa/sjukvård, iii) jämställdhet inom lagar och institutioner -kvinnlig representation inom parlament, ministerposter och domstol, kvinnor och mäns lika lagliga rättigheter samt kvinnor och mäns lika rättigheter inom hushållet. De områden som har undersökts för att komma fram till ett generellt jämställdhetsindex täcker inte hela jämställdhetsområdet men är centrala i Afrikas utvecklingsarbeten och enligt rapporten fungerar det här indexet som en guide till framtida policyförhandlingar (AFDB, 2015:8).

Vi har valt ut ett mindre antal variabler som operationella indikatorer som vi i linje med vår teori anser kan mäta hur jämställdhet påverkar förekomsten av könsstymplingen (Esaiasson m.fl. 2012: 36). Inom ekonomiska förutsättningar har vi valt att ta med skillnader mellan kvinnor och mäns deltagande på arbetsmarknaden och förväntad inkomst. Från kategorin mänsklig utveckling har vi valt att titta på utbildning; jämställdheten mellan pojkar och flickors deltagande på grund-, gymnasial- och universitetsnivå. Eftersom skillnaderna ser väldigt olika ut inom högstadie, gymnasie och universitetsnivå har vi valt att ta med alla tre nivåer. Till sist vill vi även mäta kvinnors deltagande på institutionell nivå och se huruvida det påverkar könsstymplingens förekomst, där vi använder två variabler, andel kvinnor i det nationella parlamentet samt andel kvinnor med ministerposter. Vi har varit tvungna att exkludera ett antal variabler på grund av begränsning av både tid och resurs och i valet av operationella indikatorer har vi varit tvungna att göra en avvägning kring vad som ska inkluderas i studien. För att begränsa vårt material i den statistiska analysen bestämde vi att

max använda 6 oberoende variabler vilket resulterade i en stor problematik att motivera, eftersom att i princip alla jämställdhetsindikatorer från den data vi utgått från är av relevans. Vi är medvetna om att exempelvis hälsa är oerhört viktigt att diskutera i och med könsstymning, vilket vi ämnar belysa i diskussion och genom annan forskning om könsstymning, men det har valts bort dels för att vi anser att det skulle innebära omfattande studie. Fokus har mer och mer övergått till att diskutera kvinnor och flickors mänskliga rättigheter än medicin- och hälsorelaterade problem (Rahman & Toubia 2000:3), och vi vill inom diskussion belysa betydelsen av lagar i och med könsstymning men den blir utesluten i våra statistiska uträkningar.

Anledningen till de indikatorer vi till slut valde att inkludera är att vi anser att de är relativt jämbördiga eftersom det handlar om jämställdhet i offentliga sammanhang, därför har även aspekter av jämlikhet inom hushåll valts bort. Vi anser det intressant att försöka mäta och se hur olika offentliga aktiviteter kan påverka förekomsten av könsstymning och vilken som eventuellt har mest betydelse. Indikatorerna används både av AFDB och presenteras inom FN:s arbeten kring könsstymning och vi anser därför att vårt val av operationella indikatorer fungerar representativt som stämmer väl överens med vår teoretiska definition av jämställdhet och att studien uppfyller en god begreppsvaliditet (Esaiasson m.fl. 2012:58)

4 Analys

4.1.1 Resultatredovisning- *Generella mönster*

I vår första del av resultatredovisningen kommer vi att delge resultat från undersökningen som omfattade de 27 analysenheter vi har undersökt. Syftet är att studera korrelationen mellan våra jämställdhetsindikatorer och förekomsten av könsstymning för att urskilja generella mönster och riktningar kring samband (Esaiasson m.fl. 2012:366). Det ämnar vi undersöka närmare i den andra delen av analysen där vi genomför en illustrativ studie på Kenya.

Till en början kan vi konstatera att det finns ett samband mellan det sammanställda jämställdhetsindexet men förklaringsgraden är relativt låg. Det är bara 23,1 % av variationen i förekomsten av könsstymning som kan förklaras med hjälp av vårt jämställdhetsindex (tabell 1). Det finns redan en medvetenhet om att jämställdhet endast är en komponent av flera som samverkar med förekomsten av könsstymning. Det är däremot fortfarande meningsfullt att undersöka om vi kan urskilja att någon indikator har större påverkan än andra på förekomsten av könsstymning. Genom en korrelationsanalys kan vi se att det finns ett starkare samband mellan två av våra operationella indikatorer, i) jämställdheten bland deltagandet på arbetsmarknaden ii) jämställdheten bland ministerposter.

Vi börjar med att undersöka ekonomiska möjligheter. Våra två operationella indikatorer inom den här kategorin är i) jämställdhet mellan kvinnors och mäns deltagande på arbetsmarknaden ii) jämställdhet mellan kvinnor och mäns förväntade löner. Statistiken består av ett relativt mått på andelen kvinnor som deltar på arbetsmarknaden genom andelen män som deltar på arbetsmarknaden. Samma uträkning har gjorts över variabeln förväntade löner. Variationen bland förekomsten av könsstymning kan förklaras till 14,8% av indikatorn över jämställdheten bland deltagandet på arbetsmarknaden. Sambandet visade sig också vara signifikant på (tabell 5 & 6) vilket betyder att det är statistiskt säkerställt (Esaiasson m.fl. 2012:383). Variabeln över förväntade löner har en förklaringsgrad på 0,5 % vilket är ett väldigt lågt värde och är inte heller signifikant säkerställt (tabell 7 & 8). Vår studie visar alltså

att betydelsen av jämställdhet inom den här kategorin varierar. Det innebär att inom löner finns inget säkerställt samband men däremot finner vi ett statistiskt säkerställt samband när vi tittar på deltagande på arbetsmarknaden mellan kvinnor och män.

Utifrån vår teori kom vi fram till hypotesen att resultaten för alla tre nivåer av utbildning borde visa på ett negativt samband i relation till förekomsten av könsstympling. (Chikhungu-Madise 2015: 5,7-8, Hayford 2005: 123). Sambandet var däremot långt ifrån statistiskt signifikant (tabell 4). Vi hittade ett relativt lågt samband mellan förekomsten av könsstympling och jämställdheten på grundskole- gymnasial nivå. Ett mer oväntat resultat var att vi fann ett svagt positivt samband mellan jämställdheten på högskolenivå och förekomsten av könsstympling, men inte heller i det här fallet var resultatet signifikant. Sambandet på högskolenivå kan dock vara missvisande eftersom statistiken är relativt begränsad jämfört med de två lägre nivåerna. Eftersom inget av resultaten visade sig vara statistiskt säkerställt betyder det att vår studie visar att utbildning inte är en faktor som har en stor inverkan på förekomsten av könsstympling.

Indikatorer för jämställdhet inom institutioner i form av i) jämställdhet inom andel kvinnor/män med en ministerpost ii) jämställdhet inom adel kvinnor/män i det nationella parlamentet visade sig ha ett delat resultat. Ökad kvinnlig representation bland ministerposter visade sig ha ett signifikant resultat vilket betyder att vi i vår studie kan säga att det finns ett statistiskt säkerställt samband mellan förekomsten av könsstympling och jämställdheten inom ministerposter (tabell 10). Jämställdheten inom det nationella parlamentet verkar dock inte ha lika stor påverkan då vi varken hittade en statistisk signifikans eller någon stark förklaringsgrad (tabell 12). Vår hypotes menar att korrelationen mellan båda dessa variabler och könsstympling borde visa ett liknande samband eftersom de båda mäter jämställdhet inom den institutionella makten. Vårt test motbevisar detta antagande eftersom att de visar olika starka samband.

4.1.2 *Diskussion*

Utifrån det urval av variabler vi undersökt finner vi det svårt, om inte omöjligt, att säga att det finns ett enkelt svar eller förklaring kring hur världen bör bemöta könsstympling. Traditionen är komplex eftersom den berör hela strukturer i samhällen. I den här delen försöker vi reda ut lite mer genomgående de olika faktorer som berör könsstympling och diskutera resultaten från vår statistiska analys. Resultatet har varierat och generella mönster har varit svåra att urskilja. Utbildning har exempelvis befintliga undersökningar visat sig ha stor betydelse i förekomsten av könsstympling men vi har inte funnit liknande samband utifrån de beräkningar vi har genomfört. Ekonomisk utveckling har visat två olika samband, deltagande på arbetsmarknad visar ett signifikant samband medan förväntade löner inte gör det. Kvinnlig och manlig representation inom parlament- och ministerposter visade också ett splittrat resultat. Jämställdheten bland andelen ministerposter visade på ett signifikant men svagt samband, det gjorde däremot inte jämställdheten inom parlamentet.

Som vi tidigare har nämnt är könsstympling en tradition som symboliserar statistiskt traditionella könsroller och upprätthåller social ordning i samhället. Det är en symbol för kvinnans förväntade roll som hustru och moder vilket sker genom giftermål. Giftermålet i sig är i sin tur en oerhört viktig komponent i samhället då det är en källa till inkomst både för henne och hennes familj och kvinnor är ekonomiskt beroende i patrilinära samhällen (Dorkenoo 1994). Om möjligheten till annan form av inkomstkälla och ett ekonomiskt oberoende förändras, skulle också synen på kvinnans roll göra det. Detta är däremot inte helt enkelt eftersom att könsstympling inte handlar om individuella förändringar utan det kräver

förändring på ett kollektivt plan. Könstympling är en tradition som tillåter kvinnor, ofta äldre, att göra anspråk på makt och som enda källa till status är det inte något hon vill överge (Dorkenoo 1994). Fanns däremot alternativ till att nå jämställd status med män, exempelvis genom arbete skulle traditionen också kunna ges upp.

Undersökningar har tidigare visat att utbildning gör att individer kommer i kontakt med nya tankar och värderingar och skulle i sin tur kunna leda till ifrågasättande av sådant som kvinnlig könstympling (UNICEF, 2013:39). På ett liknande sätt tror vi att ett deltagande på arbetsmarknaden kan generera situationer där individer möts utanför den egna privata sfären. Med den privata sfären tänker vi oss både familj och i det samhälle familjen lever, och den offentliga sfären innebär även kontakt med andra omkringliggande samhällen. Att lämna den så kallade privata sfären och delta i det offentliga samhället innebär att individer ofta tvingas rucka på gamla sociala mönster och ofta sker ett utbyte av idéer om människor från olika tradition möts en så kallad offentlig sfär. Könstympling kan exempelvis förekomma i ett samhälle, inom länder där traditionen är central, men inte i grannsamhällen, om människor(kvinnor) kommer i kontakt med kvinnor från sin omvärld genom arbete är det möjligt att utbyte sker av värderingar. Hypotetiskt skulle detta både kunna resultera i en negativ och positiv trend. Eftersom vi kan se en minskning av förekomsten av könstympling i förhållande till variabeln deltagande på arbetsmarknaden kan vi även anta att det är det som också skulle generera att det snarare skulle minska och inte tvärt om.

Anledningen till att könstympling har ett starkare samband med jämställdheten på arbetsmarknaden än med förväntade löner, tror vi går att förklara utifrån antagandet att en förflyttning från hushåll till offentligt arbete skulle förändra kvinnans förväntade roll och i sin tur kunna förändra attityder till könstympling. Kvinnan undermineras visserligen även genom att för samma arbete få lägre lön, men vi tror att en förändring av arbetsbörda för kvinnor mer direkt påverkar förekomsten av könstympling än vad förväntade löner gör. Eftersom förväntade löner antas tillhöra den offentliga arbetsmarknaden är tillgång till den en förutsättning.

Vår studie visade inte något tydligt samband mellan graden av utbildning och förekomsten av könstympling. Befintliga studier hävdar det motsatta, att det finns ett relativt påtagligt negativt samband till förekomsten av könstympling som vi tagit upp tidigare i vår teori. Även UNICEF bekräftar att det finns ett större motstånd mot ingreppet bland kvinnor med högre utbildning (UNICEF, 2013:61). Med stöd av den teorin förväntade vi oss ett resultat som borde ha visat ett tydligare samband mellan utbildning och förekomsten av könstympling. Det finns dock eventuella förklaringar till vårt utfall. En förklaring är den tidsfördröjning som nämns som en anledning till att ett resultat av utbildning inte syns direkt på förekomsten av könstympling. Att det sker en förändring bland attityder kring könstympling, i och med att individer tar del av utbildning, betyder inte att beteendet förändras direkt eftersom det sitter så djupt rotat. (UNICEF, 2013:39, Yount 2002:338) Därför finns det anledning att tro att det kanske är mer meningsfullt att genomföra en studie där vi ser till förändring över tid för att undersöka hur utbildning kan resultera i en nedgång av förekomsten av könstympling istället för att endast undersöka en tidpunkt som i vår studie. Det kan ge en tydligare bild eftersom det visar en relativ förändring istället för ett konstant tal som här. Ytterligare en anledning till vår resultat skulle kunna vara att det är så otroligt många mekanismer som spelar in i sammanhanget och att vi därför inte kan se något tydligt samband mellan just utbildning och könstympling.

Befintlig forskning har lagt mycket vikt vid att de metoder som haft störst inverkan på en minskad förekomst av kvinnlig könstympling är de som skett på gräsrotsnivå (McChesney

2015:18) Trots det menar feministisk teori att det är betydelsefullt med kvinnlig representation och därför ansåg vi det vara värt att undersöka när vi undersöker traditionen. Könstympling har blivit beskrivet som en "kvinnofråga" som också indirekt upprätthålls av kvinnor eftersom det är ett sätt för dem att behålla någon typ av makt i den patriarkala samhällsordningen (Dorkenoo 1994:49-50, 52). Med anledning till att ingreppet är belagt med någon form av tabu inom vissa samhällen är ett första steg mot att avskaffa traditionen att öppna upp för en diskussion kring ämnet. Om det inte finns någon som varken har viljan eller förmågan att representera den här frågan på en institutionell nivå hamnar frågorna troligtvis inte heller på dagordningen och det försvårare möjligheten till strukturella förändringar. Därför är det viktigt med kvinnlig representation inom de rum där beslutsfattande görs eftersom de ökar chansen att frågor som till stor del rör just kvinnor blir uppmärksammade och prioriterade. Det ska dock inte tas för givet att en individ vill motarbeta könstympling endast på grund av att hon är en kvinna, UNICEF:s rapport visar exempelvis att det i vissa länder, Guinea, Chad och Sierra Leone, är det fler män än kvinnor som anser att traditionen bör stoppas (UNICEF, 2013:59-59). En bristande mångfald är ett problem som förekommer på institutionell nivå och om landet har en kolonial historia kan det innebära ytterligare svårigheter när det kommer till att kunna föra ett legitimt styre. Det är även komplext eftersom att de som sitter- och länge har suttit vid makten, i och med legitimitet, med stor sannolikhet inte heller representerar hela samhället.

Resultatet som vår studie har genererat visade inget tydligt samband mellan förekomsten av könstympling och jämställdheten på institutionell nivå. Det fanns dock en lite större förklaringsgrad bland andel kvinnor på ministerposter än bland parlamentsplatser vilket vi finner svårt att förklara. Med tanke på den låga förklaringsgrad av könstympling som den här studien visar när det kommer till jämställdhet på institutionell nivå bekräftar vi tidigare forskning som menar att det är ett problem som inte går att förändra "top-down" utan kräver åtgärder inom alla olika samhällsskikten samtidigt.

4.2.1 Resultatredovisning- Kenya

Kenya tillhör ett av de länder som har medelhög förekomst av kvinnlig könstympling där vi ser en relativt stor minskning (UNICEF, 2013:96). Som vi ser i figur nr. 1 har förekomsten nationellt sett minskat med 10% mellan år 1998-2008/2009. DHS undersökning 2008-2009 visar variation inom åldersgrupper och förekomst av könstympling. Intervjuerna visade att endast 15% av kvinnorna i åldern mellan 15-19 hade genomgått ingreppet medan den motsvarande siffran för kvinnor mellan 45-49 låg på 49%. Prognosen pekar därför åt att det även fortsättningsvis kommer att ske en minskning även långsiktigt (Cloward 2015:382). Vi kan anta att minskningen kommer att fortsätta eftersom flickor oftast könstympas innan de fyllt 19 år (UNICEF, 2013:47) och en minskning i den yngre åldersgruppen kan innebära ändringar i attityder som leder till att de väljer att inte låta sina döttrar genomgå ingreppet. Däremot finns andra eventuella faktorer som kan vara missledande i rapporter om förekomsten av könstympling då det inte alltid är helt och hållet säkert att intervjupersonerna talar sanning, eller i vissa fall är kvinnorna inte medvetna om de har blivit könstympade eller inte (DHS, 2013). Ett lands siffra på förekomsten av könstympling kan också vara missvisande eftersom det finns en stor variation inrikes och förekomsten av traditionen kan gå från att inte förekomma alls till nästan alla kvinnor inom olika samhällen. Den generella minskningen i Kenya har skett inom några specifika grupper medan det står stilla i andra grupper och talar därför för att förändring sker regionalt och inte i hela landet på samma gång. Det här bekräftas av en undersökning framställd av *DHS* år 2008-09. Där kan vi se att könstympling har väldigt låg förekomst i västra provinsen där folkgruppen Luo

dominerar med en förekomst på endast 0.8%, medan förekomsten i norra provinsen som domineras av Somali vid samma tid låg på 98%. (DHS, 2013:37)

Graden av jämställdhet på arbetsmarknaden har i princip varit konstant under år 2005-2014 (figur nr 3). Det indikerar att våra variabler inom kategorin jämställdhet inom ekonomiska förutsättningar inte här kan förklara den nedgång vi sett i förekomsten av könsstympling och därför är det svårt att dra några slutsatser kring de generella resultaten vi presenterade i föregående resultatdel. Jämställdheten inom utbildning har mellan år 2005- 2009 varit relativt konstant på grundskolenivå. Som högst låg graderna av jämställdhet på 98,5 %. På gymnasial nivå är jämställdheten lägre, mellan 87-95%. (figur nr 2) På universitetsnivå finns endast data från åren 2005 och 2009 som visar på en ökning från 59,6% till 70%. Om vi tittar på variationen av både deltagande i skola och förekomst av könsstympling inom landet stöds även teorin för att det finns mönster som tyder på att där könsstympling är mest förekommande är också utbildningsnivån lägre. Exempelvis har den nordöstra delen av landet högst förekomst av könsstympling och högst antal personer utan utbildning och män har i större utsträckning högre utbildning än kvinnor (DHS, 2008-09). Eftersom graden av jämställdhet inom skolan är relativt hög i Kenya stämmer det överens med vår teori om att en ökad jämställdhet ger en minskning av förekomsten av könsstympling.

I Kenya har kvinnor länge haft svårigheter att göra sina röster hörda och lyfta problem som rör just kvinnor på grund av systematisk exkludering. Jämlikhet mellan könen var en åsidosatt fråga för andra frågor som har prioriterats och det kunde snarare handlade om nationell frigörelse och självständighet. Det har lett till en tidsfördröjning och utvecklingen kring genusfrågor och kvinnor går långsamt framåt. Kenya övergick så småningom till flerpartisystem och efter en tid av postkolonial diktatur kunde kvinnor med dessa nya möjligheter mobilisera sig politiskt både formellt och informellt (Nzomo 1997:232). Den kvinnliga representationen ökat avsevärt från år 2013 när det var nationellt val i landet, men det finns fortfarande en underrepresentation av kvinnor i både parlament och ministerråd (figur nr 4 & 5). Nzomo (1997) menar att kvinnor behöver stärka sig själva genom sina politiskt oberoende och beroende organisationer, skapa en genusmedvetenhet och föra lobbyverksamhet för att skapa policys som stärker kvinnors status i samhället. Det stora arbete som kvinnorätsorganisationer och aktivister har fört har sänkt många av de ideologiska och politiska murar som länge har funnits för kvinnors deltagande i politiken. (Nzomo 1997) Trots att den kvinnliga representationen ökar är det fortfarande svårt för kvinnor att föra sin politik på samma villkor som män och saknar ibland både möjligheter och tillgångar som skulle stärka kvinnors status (Nzomo 1997:236). Anledning till att vi ser ett så pass svagt samband mellan våra oberoende och beroende variabler skulle kunna bero på det faktum att trots ökningen av kvinnor i ministerråd och parlament saknas fortfarande en jämställd representation. Vi kan däremot se svagt negativt samband och Nzomos studie indikerar på förändring av kvinnors status i civilsamhälle och politisk sfär. Om än långsam förändring skulle kvinnors stärkta status i samhället också innebära att könsstympling minskar.

Det går att hitta information om försök att stoppa könsstympling sedan långt bak i tiden inom delar av Kenya. Enligt Lynn Thomas (2000) studie från Meru i centrala Kenya har många forskare inom samma fall kommit fram till en del gemensamma antaganden angående försök till att stoppa könsstympling. Mellan år 1929-1931 fanns stora satsningar på att stoppa traditionen: protestantiska missionärer engagerade feministiska- och humanitära grupper från London och kvinnliga parlamentariker samt kvinnorätsorganisationer krävde inför parlamentet att könsstympling skulle stoppas (Thomas 2000:132). Studien visade att koloniala kampanjer mot könsstympling genererade bakslag och ledde till stora protester bland befolkningen som helt motsatte sig den här förändringen, vilket tydligt illustrerar hur problematiskt det är att försöka tvinga ett samhälle till förändring när det sker av etnocentrism

och okunskap. Som vi tidigare har tagit upp är det nödvändigt att implementera sådana förändringar på samhällsnivå. Implementering av förbud mot könsstympning i Meru visade att de sociala könsnormerna inte tagits med i beräkningen av de brittiska kolonisatorerna (Thomas 2000:145).

Yttre påtryckningar kommer även från internationella samfund. Från ett mänskliga rättigheter-perspektiv är könsstympning ett brott, men igen är det viktigt att i diskussioner vara försiktig med att fördöma och kriminalisera individer som praktiserar det. Rätten till liv, hälsa, fysisk integritet och barns rättigheter ställt mot rätten till kultur och religionsfrihet (Rahman & Toubia, 2000). Det som är positivt med dessa lagar är att det lyfter upp regeringars skyldighet att skydda sin befolkning och det är således regeringens ansvar att garantera förutsättningar som möjliggör att kvinnor inte längre tvingas genomgå könsstympning (Rahman & Toubia 2000:56). Tillsammans med lagstiftning krävs noggrann uppföljning i form av social rättvisa och att institutioner också möjliggör rättsliga åtgärder som inte bara kriminaliserar de individer som genomgår eller utför ingreppet (Rahman & Toubia 2000). Dokernoo (1994) presenterar en fallstudie från Kenya som både bekräftar att det finns en tidsfördröjning i arbetet mot könsstympning och att det också är svårt att arbeta "top-down". År 1979 var en av parlamentets fem kvinnliga medlemmar, Eddah Gachukia, aktiv i projekt att stoppa könsstympning. Då ansågs bristande möjlighet för kvinnor att gå i skola som ett av grundproblemen till könsstympning. Eftersom många kvinnor saknade kunskap om riskerna gjorde de heller inget motstånd. Gachukia ansåg redan då att internationell propaganda mot traditionen inte alls fungerade eftersom den var färgad av fördomar och innehöll felaktigheter, istället behövde organisering ske på lokal nivå. (Dorkenoo 1994:111) Dessa exempel på misslyckanden på institutionell nivå har varit ett problem i landet vilket illustreras ovan.

År 2001 infördes en lag, *The Children's Act*, som förbjöd könsstympning på kvinnor under 18 år och som åtföljdes av en strängare lag som kom att omfattade alla kvinnor oavsett ålder år 2011. Parallellt har flera strategiska program lanserats som ska stoppa traditionen och en specifik nämnd har tillsatts för att lagen ska implementeras. Dessa åtgärder verkar endast ha resulterat i en svag påverkan och istället har det genererat flera oönskade beteenden. Exempelvis finns det bevis att åldern då flickor könsstympas har förflyttats och istället nu sker vid en lägre ålder. Anledningen till den här förändringen är att föräldrarna vill undvika myndigheterna genom att se till att deras döttrar könsstympas innan de är medvetna om ingreppet och kan berätta om det för andra. (Cloward 2015:383) Argumentet om hälsorisker som ofta är underlag till de lagar som införs mot könsstympning har visat inte vara skäl nog för att stoppa traditionen. Det visar sig istället att det går att lösa genom att i "säkrare" miljöer utföra könsstympningen vilket gör att de akuta risker de innebär, infektioner, blödningar mm., minskar. (Shell-Duncan & Hernlund 2000) Argumentet om hälsa försvagas och dessa två ovanstående problem illustrerar tydligt vilka bakslag som en lag kan medföra.

Som initiationsrit är könsstympning passagen som gör flickor till kvinnor vilket innebär en roll med högre auktoritet. Det blir det alternativt kvinnor har för att komma närmare mäns status (Thomas 2000:131) men i många fall är det inte förrän kvinnorna blivit äldre som de kan göra anspråk på den makt det innebär att vara initiativtagare av könsstympning (Dorkenoo 1994). Om jämställdhet skulle nås inom flera institutioner skulle även samhällets strukturella könsnormer förändras, som inbegriper könens tilldelade roll, status och makt. Det skulle enligt vår teori kunna reformera könsstympningens symboliska och traditionella värden och så småningom stoppa det.

Vi kan konstatera tre huvudsakliga delar i vår illustrativa studie på Kenya. i) Könstymningen ser ut att gradvis minska och prognosen pekar på att trenden kommer att fortsätta i samma riktning. ii) Jämställdheten på arbetsmarknaden och inom skolan är relativt hög och vi ser inga större förändringar under den period som vi undersökt. iii) Jämställdheten på institutionell nivå är väldigt låg men har de senare åren ökat.

Dessa trender bekräftar den teori vår studie bygger på dvs. att en ökad jämlikhet och utveckling tenderar att minska förekomsten av könstymningen.

5 Slutsats

I det avslutande kapitlet delges en sammanfattande genomgång av studien och resultatet den har gett. Vår studie har haft avsikten att undersöka huruvida jämställdhet samverkar med förekomsten av könstymning och bygger på feministisk- och moderniseringsteori. Feministisk teori förklarar kvinnans förväntade roll och hennes uppgifter som könstymning symboliserar, men får problem i sitt fördomande av traditionen eftersom det också är något som praktiseras av och på kvinnor. Det är motvilligt för kvinnorna att ge upp det verktyg som ger dem social status och säkerhet, men därför är det oerhört viktigt att belysa det patriarkala system som upprätthåller könstymning. Moderniseringsteori kompletterar feministisk teori eftersom den behandlar utveckling i form av utbildning och ekonomiska förutsättningar och därför var det ett självklart val att utifrån dessa komponenter undersöka jämställdheten mellan män och kvinnor inom dessa institutioner. Båda teorierna menar att jämställdhet och utveckling på flera områden inom samhällen har ett negativt samband med förekomsten av könstymning. Vi ville även inkludera kvinnors politiska representation i form av deltagande i roller som beslutsfattare och direkt involverade i den sfären. På dessa variabler genomfördes en statistisk analys i statistikprogrammet SPSS vilken består av att undersöka generella mönster mellan utvalda jämställdhetsvariabler och förekomsten av könstymning. Vi kan konstatera utifrån den här undersökningen att vi kan se ett delvis signifikant samband. Exempelvis hittade vi samband mellan kvinnlig könstymning och andel kvinnor med en ministerpost samt kvinnor och mäns jämställda deltagande på arbetsmarknaden. Resultatet är intressant för att även om det är svaga samband öppnar det upp för att vidare utforska ämnet, vilket den andra delen av studien hanterar.

Det generella samband vi hittade i första analysen illustreras i ett följande avsnitt där vi presenterar en mer djupgående förklaring. Vi valde att titta närmare på Kenya eftersom att det är ett land där könstymning har minskat. I den här delen läggs mer fokus på olika fallstudier som beskriver landets historiska- och kulturella bakgrund för att på ett bättre sätt förklara de mekanismer inom jämställdhet som har undersökts. Här delges ett resultat som visar att jämställdheten inom utbildning och arbetsmarknad är relativt hög jämfört med många av de andra länderna vi har undersökt samtidigt som den varit näst intill oförändrad under de år vi undersökt. Den kvinnliga representationen på institutionell nivå är dock väldigt låg men har ökat avsevärt de senaste åren. Slutsatsen kring vårt resultat är att det är svårt att urskilja några specifika delar inom jämställdhet som spelar större roll än andra när det kommer till förekomsten av könstymning. Däremot kan vi ändå utifrån vår illustrativa studie på Kenya konstatera att jämställdhet, inom alla de variabler vi undersökt, är av stor vikt för att motarbeta traditionen. Något som vi också har funnit intressant är att kunna konstatera att det finns en stor variation inom landet.

Slutligen kan vi konstatera att det är svårt att fastställa olika kausala samband i den kvantitativa studie som vi har genomfört. Det breda omfång av mekanismer som samspelar i förekomsten av kvinnlig könsstympning gör att resultatet av vår studie säger väldigt lite. Därför hade varit intressant att närmare undersöka händelseförlopp i en kvalitativ studie över en längre tid för djupare förståelse. Utifrån vår studie kommer vi fram till att flertalet faktorer måste inkluderas för att kunna förklara förekomsten av könsstympning och det går inte att utesluta den kulturella kontexten.

6 Appendix

Kvantitativ statistisk analys

Till en början gjorde vi en partiell korrelationsanalys där vi använt oss av kontrollvariabler för att utesluta att sambandet blir missvisande (Esaiasson m.fl. 2012:382). Dvs. vi har hållit både variabeln *Årlig tillväxt (% av BNP)* och *BNP per capita (dollar)* konstanta för att de inte ska kunna påverka utfallet. Enligt moderniseringsteorin finns det en risk att dessa två variabler har en inverkan på den beroende variabeln och det var därför nödvändigt att undersöka huruvida vi behövde inkludera dem i modellen. Det visade sig dock ha en mycket svag påverkan. Därför uteslöts de två kontrollvariablerna i resten av undersökningarna. Att vi inte inkluderat huruvida länder har lagstiftat mot traditionen beror på att vi tidigt i vår undersökning kunde se att det inte var en faktor som påverkade resultatet avsevärt mycket. Som vi ser i figur nr 6 finner vi höga frekvenser av traditionen både bland länder med eller utan en lag mot könsstympning och därför finner vi anledning att tro att det finns andra variabler som spelar större roll och det är även dessa vi ämnar undersöka. Vi genomförde sedan en multivariat regressionsanalys där vi både kunde se om sambandet var signifikant samt undersöka dess förklaringsgrad i förhållande till kvinnlig könsstympning (Esaiasson m.fl. 2012:382).

Hänsynstagande

Vi är medvetna om att det finns flera svagheter i vår undersökning. Vi kommer exempelvis inte i vår första del att undersöka skillnaden mellan olika områden inom samma land utan kommer endast att använda oss av nationella data. Det kan medföra att resultatet blir missvisande då det ofta är stora skillnader mellan olika regioner och grupper inom ett land huruvida de praktiserar kvinnlig könsstympning eller inte (UNICEF, s. 28).

I vår andra del av resultatet hade det varit optimalt om vi haft tillgång till data över tidpunkter som stämde bättre överens. Mer aktuell data över könsstympning hade varit intressant att jämföra med hur jämställdheten har utvecklats just eftersom den ökat relativt mycket från 2013 och framåt i Kenya. Dessvärre var vi väldigt låste av den tillgången och fick göra de jämförelser vi kunde med den data som fanns tillgänglig tillgängligt. Det finns också indikatorer som menar att data över kvinnlig könsstympning på flera sätt kan vara missvisande. Undersökningar har visat att en del kvinnor inte vet om de är könsstympade eller inte eftersom ingreppet skedde i väldigt ung ålder. Lagar som förbjuder traditionen kan också var en orsak till att de inte vill uppge huruvida de är könsstympade eller inte. Vi har även valt bort en viktig faktor i arbetet mot könsstympning som handlar om hälsa. AFDB har i sitt jämställdhetsindex med betydligt fler aspekter av samhället och människors liv i och med jämställdhet än vad vi hade möjlighet att ta med i studien. En av den handlar om jämställdhet

inom vård och hälsa, vilket tyvärr inte hade rymts i den här uppsatsen. Vi vill däremot försöka belysa det och lyfta fram det som ännu en viktig del i arbetet mot könsstymning. Diskurser kring det som handlar om dels internationella lagar om hälsa; mänskliga rättigheter till hälsa, liv och integritet, men det är också ett komplext problem eftersom att många av de områden som könsstymning utförs.

Något som också bör problematiseras är vårt västerländska perspektiv på offentligt och privat som är genomgående för hela uppsatsen. I många samhällen är gräns mellan vad som är privat och vad som räknas till det offentliga mer flytande och inte lika tydlig. Därför bör den här distinktionen som vi använt oss av i vår analys och diskussion beaktas.

Tabell 1. Generella samband- Förklaringsgraden av *det sammanställda jämställdhetsindexets*.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,481 ^a	,231	,200	31,807

a. Predictors: (Constant), Equality_index

b. Dependent Variable: Prevalence FGM/C

Tabell 2. Generella samband- Signifikansen av *det sammanställda jämställdhetsindexet*.

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	7596,441	1	7596,441	7,509	,011 ^b
	Residual	25291,855	25	1011,674		
	Total	32888,296	26			

a. Dependent Variable: Prevalence FGM/C

Tabell 3. Generella samband- Förklaringsgraden för *utbildning* (alla tre nivåer).

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,383 ^a	,147	,012	35,349

a. Predictors: (Constant), School_enrollment_tertiary, School_enrollment_primary_, School_enrollment_secondary

b. Dependent Variable: Prevalence FGM/C

Tabell 4. Generella samband- Signifikans av *utbildning* (de tre nivåerna).

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	4087,239	3	1362,413	1,090	,377 ^b
	Residual	23741,320	19	1249,543		
	Total	27828,558	22			

a. Dependent Variable: Prevalence FGM/C

b. Predictors: (Constant), School_enrollment_tertiary, School_enrollment_primary_, School_enrollment_secondary

Tabell 5. Generella samband- Förklaringsgraden av *jämställdheten bland deltagandet på arbetsmarknadens*.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,384 ^a	,148	,113	33,487

a. Predictors: (Constant), Labor_force_participation_rate

b. Dependent Variable: Prevalence FGM/C

Tabell 6. Generella samband- Signifikans av *deltagande på arbetsmarknaden*.

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	4853,698	1	4853,698	4,328	,048^b
	Residual	28034,598	25	1121,384		
	Total	32888,296	26			

a. Dependent Variable: Prevalence FGM/C

b. Predictors: (Constant), Labor_force_participation_rate

Tabell 7. Generella samband-Förklaringsgraden av *förväntad inkomst*.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,068 ^a	,005	-,037	36,216

a. Predictors: (Constant), Estimated earned income, female-to-male ratio

b. Dependent Variable: Prevalence FGM/C

Tabell 8. Generella samband- Signifikansen av *förväntad inkomst*.

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	145,644	1	145,644	,111	,742^b
	Residual	31477,718	24	1311,572		
	Total	31623,362	25			

a. Dependent Variable: Prevalence FGM/C

b. Predictors: (Constant), Estimated earned income, female-to-male ratio

Tabell 9. Generella samband- Förklaringsgrad av *andel kvinnor på ministerpost*.

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,525 ^a	,276	,247	30,859

- a. Predictors: (Constant), Proportion of women in ministerial
 b. Dependent Variable: Prevalence FGM/C

Tabell 10. Generella samband- Signifikansen av *andel kvinnor på ministerpost.*

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	9080,580	1	9080,580	9,535	,005^b
	Residual	23807,716	25	952,309		
	Total	32888,296	26			

- a. Dependent Variable: Prevalence FGM/C
 b. Predictors: (Constant), Proportion of women in ministerial

Tabell 11. Generella samband- Förklaringsgrad för *jämställdhet inom parlamentet.*

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,243 ^a	,059	,022	35,181

- a. Predictors: (Constant), Proportion of seats held by women parliaments
 b. Dependent Variable: Prevalence FGM/C

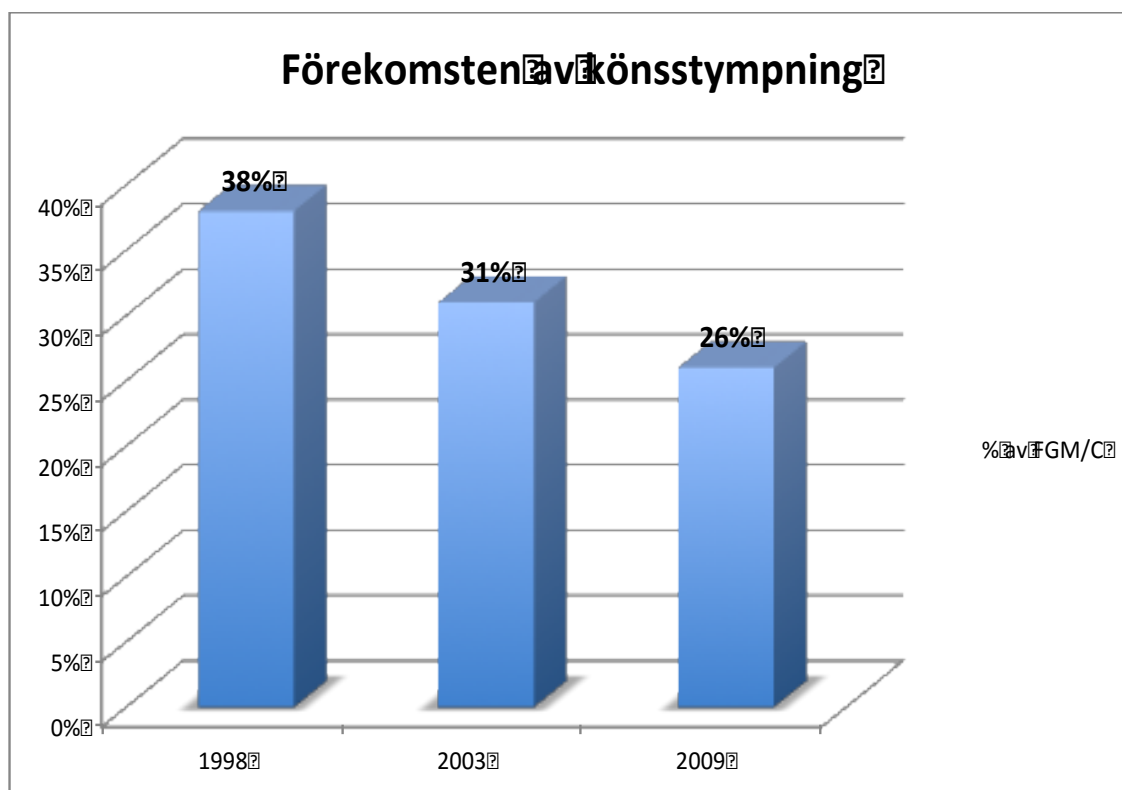
Tabell 12. Generella samband- Signifikans av *andel kvinnor i parlamentet.*

ANOVA^a

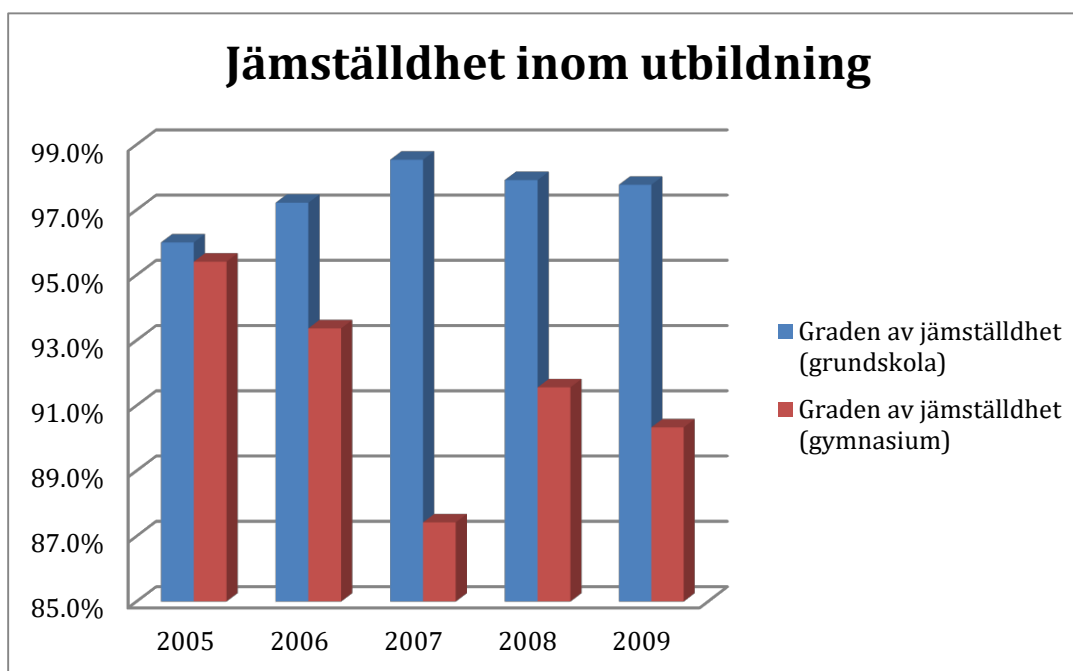
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1946,449	1	1946,449	1,573	,221^b
	Residual	30941,847	25	1237,674		
	Total	32888,296	26			

- a. Dependent Variable: Prevalence FGM/C
 b. Predictors: (Constant), Proportion of seats held by women parliaments

Figur 1. Kenya- Förekomsten av könsstympling (% av kvinnor)

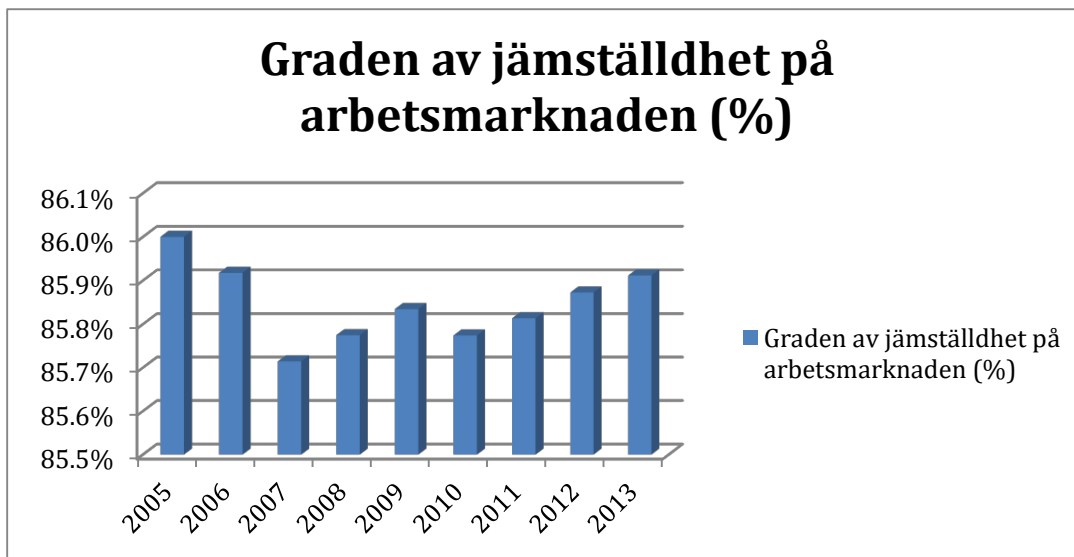

Figur 2. Kenya- Jämställdheten inom utbildning (grund- gymnasial nivå % av jämställdhet)

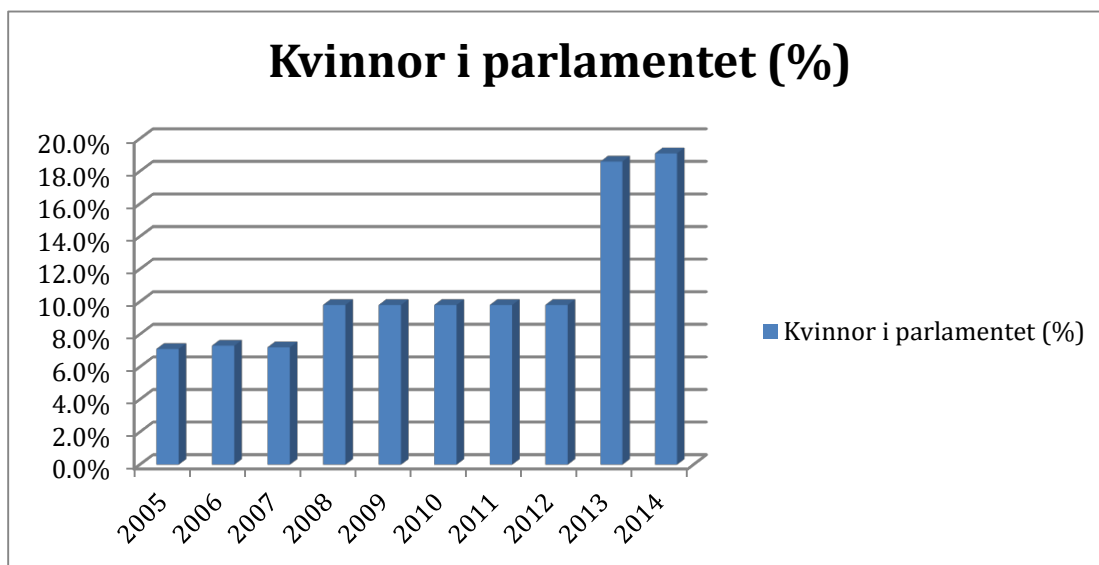

Figur 3.

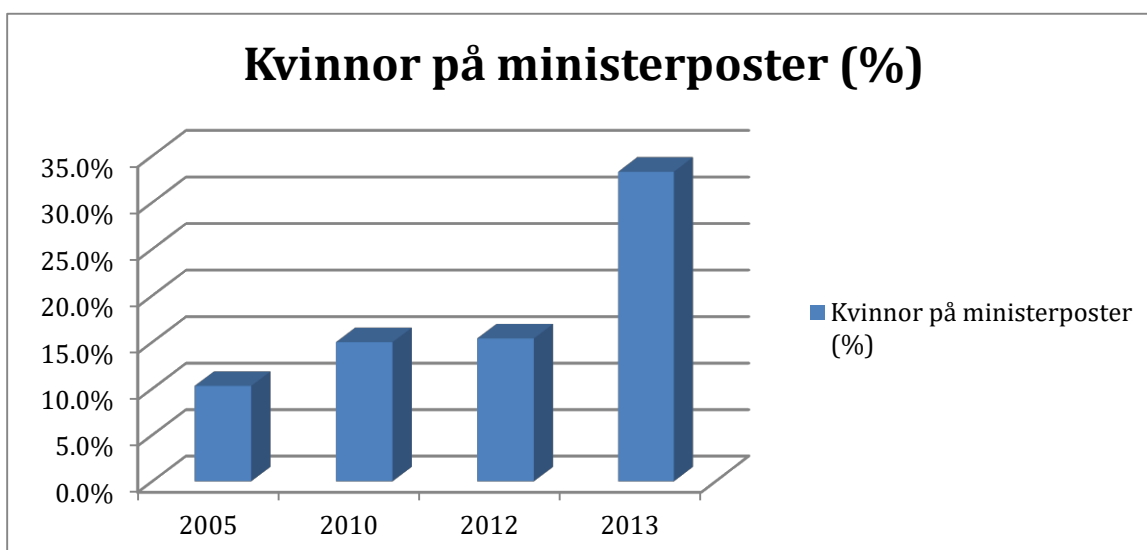
Kenya- Graden av jämställdhet på arbetsmarknaden.

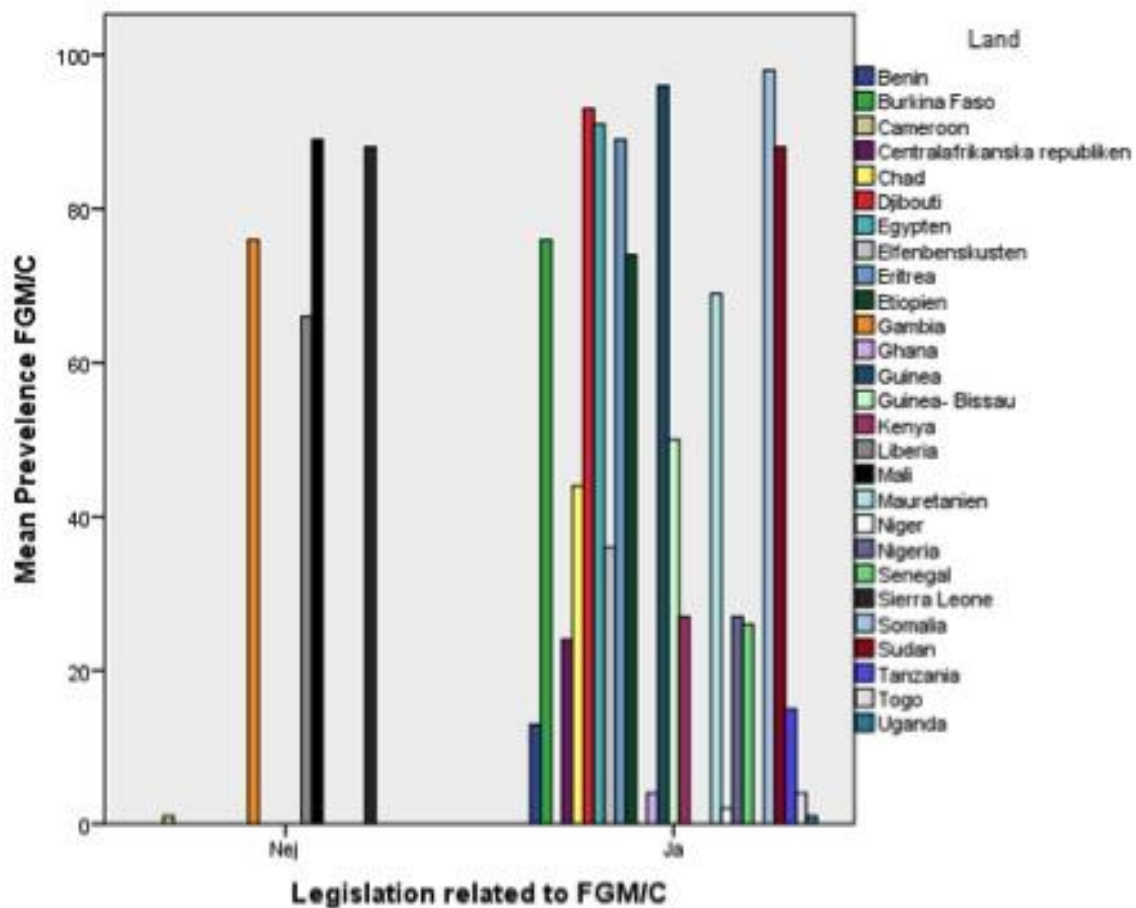
Figur 4. Kenya- Andel kvinnor i parlamentet.

Figur 5. Kenya- Andel kvinnor med ministerposter.

Figur 6. Kenya- Förekomsten av könsstympning i länder med/utan lagstiftning mot traditionen.

7 Referenser

Elektroniska källor

AFDB₁ - African Development Bank 2015. *Empowering African Women: An Agenda for Action: Africa gender equality index* [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.afdb.org/en/topics-and-sectors/topics/quality-assurance-results/gender-equality-index/> Hämtdatum: 2015-12-09

DHS₁ The Demographic and Health Survey 2013 *Female Genital Cutting: The interpretation of recent DHS data*. DHS Comparative reports 33. ICF International [Elektronisk] Tillgänglig: <http://dhsprogram.com/pubs/pdf/CR33/CR33.pdf> Hämtdatum: 2015-12-16

DHS₂ The Demographic and Health Survey 2010 *Kenya Demographic and Health Survey 2008-09* Calverton, Maryland: KNBS and ICF Macro [Elektronisk] Tillgänglig: <http://dhsprogram.com/pubs/pdf/FR229/FR229.pdf> Hämtdatum: 2015-12-16

DHS₃ The Demographic and Health Survey 2004 *Female Genital Cutting in the Demographic and Health Surveys: A Critical and Comparative Analysis*. DHS Comparative report 7 Calverton, Maryland [Elektronisk] Tillgänglig: <http://dhsprogram.com/pubs/pdf/cr7/cr7.pdf> Hämtdatum: 2015-12-14

UNICEF₁ UNICEF 2013. *Female Genital Mutilation/Cutting: A statistical overview and exploration of the dynamics of change*, UNICEF, New York, 2013. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.unicef.org/media/files/UNICEF_FGM_report_July_2013_Hi_res.pdf Hämtdatum: 2015-11-26

UNICEF₂ UNICEF 2005. *Female Genital Mutilation/Cutting: A statistical overview and exploration*, UNICEF, New York, 2005. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.unicef.org/gender/files/FGM-C_Statistics.pdf Hämtdatum: 2015-12-10

WHO 2008. *Eliminating female genital mutilation: an interagency statement*, WHO 2008. [Elektronisk] Tillgänglig: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/43839/1/9789241596442_eng.pdf Hämtdatum: 2015-12-14

Litteratur

Cloward Karisa, 2015. "Elites, Exit Options, and Social Barriers to Norm Change: The Complex Case of Female Genital Mutilation", *Studies in Comparative International Development*, vol. 50, s. 378-407.

Dei. H. Charlene, 1997. "Women and Grassroots Politics in Abidjan, Côte d'Ivoire" i Mikell, Gwendolyn (red.) *African feminism: the politics of survival in sub-Saharan Africa*. Philadelphia, Penn.: University of Pennsylvania Press, s. 206-231

Dorkenoo, Efua 1994. *Cutting the rose: female genital mutilation: the practice and its prevention*. London: Minority Rights Publications

Esaiasson, Peter- Gilljam, Mikael- Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

- Hayford R. Sarah 2005. "Community Effects on Female Genital Cutting in Kenya*", *Journal of Health and Social Behavior*, vol. 46, s. 121-140.
- Hayes Oldfield Rose 1975. "Female Genital Mutilation, Fertility Control, Women's Roles, and the Patrilineage in Modern Sudan: A Functional Analysis", *American Ethnologist*, vol. 2, nr 4, s. 617-633.
- Karmaker, Bue- Ngianga-Bakwin, Kandala- Donna Chung & Aliene Clarke 2011, "Factors associated with female genital mutilation in Burkina Faso and its policy implications", *International Journal for Equity in Health*, vol. 10, nr 20.
- Koomen, Jonneke 2014, Global governance and the politics of culture: campaigns against female circumcision in East Africa, *Gender, Place & Culture*, vol. 21, nr 2, s. 244-261.
- Leonard Lori 2000, "Interpreting Female Genital Cutting: Moving Beyond the Impasse" *Annual Review of Sex Research*, vol. 11, nr 1, s. 158-190.
- McChesney Young Kay 2008. "Successful Approaches to Ending Female Genital Cutting", *Journal of Sociology & Social Welfare*, vol. 42, nr 42, s. 3-24.
- Bellemare, M.F., Novak, L., Steinmetz, T.L. 2015. "All in the family: Explaining the persistence of female genital cutting in West Africa". *Journal of Development Economics*, vol. 116 s. 252-265.
- Mikell, Gwendolyn (red.) 1997. *African feminism: the politics of survival in sub-Saharan Africa*. Philadelphia, Penn.: University of Pennsylvania Press
- Nzomo, Maria, 1997. "Kenyan Women in Politics and Public Decision Making" i Mikell, Gwendolyn (red.) *African feminism: the politics of survival in sub-Saharan Africa*. Philadelphia, Penn.: University of Pennsylvania Press, s. 233-254
- Phillips, Anne 1995 *The Politics of Presence* New York, Clarendon Press: Oxford
- Rahman, Anika - Toubia, Nahid (red.) 2000. *Female genital mutilation: a guide to laws and policies worldwide*. London: Zed
- Ronald Inglehart- Wayne E Baker 2000. "Modernization, Culture Change, and the Persistence of Traditional Values", *American Sociological Review*, vol. 65, nr 1, s. 19-51.
- Shell-Duncan, Bettina - Hernlund, Ylva (red.) 2000. *Female "Circumcision" in Africa: Culture, Controversy and Change*. Boulder: Lynne Rienner
- Shell-Duncan, Bettina m.fl. "Women Without Choices: The Debate over Medicalization of Female Genital Cutting and Its Impact on a Northern Kenyan Community" i Shell-Duncan, Bettina - Hernlund, Ylva (red.) 2000. *Female "Circumcision" in Africa: Culture, Controversy and Change*. Boulder: Lynne Rienner
- Thomas, Lynn 2000 "Ngaitana (I Will Circumcise Myself)': Lessons from Colonial Campaigns to Ban Excision in Meru, Kenya" i Shell-Duncan, Bettina - Hernlund, Ylva (red.) *Female Circumcision" in Africa: Culture, Controversy and Change*. Boulder: Lynne Rienner
- Varol Nesrin- Sabera Turkmani- Kirsten Blac- John Hall- Angela Dawson 2015. "The role of men in abandonment of female genital mutilation: a systematic review", *BMC Public Health*, vol. 15, nr 1034.
- Yount M. Kathryn, 2002, "Like Mother, Like Daughter? Female Genital Cutting in Minia, Egypt*" *Journal of Health and Social Behavior*, vol. 43, s. 336-358